

Regeringskansliet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över rapporten Reglering av veterinärpersonal med mera vid höjd beredskap

Er beteckning: LI2024/01748

Länsstyrelsen Blekinge, härnäst kallat Länsstyrelsen, välkomnar att rapporten lyfter utmaningen med att veterinärpersonal redan i grundberedskap är en begränsad resurs där personalbrist råder inom många verksamheter.

Det ses även som positivt att rapporten lyfter att veterinärpersonal kan behöva förflyttas till såväl andra veterinära verksamheter som till hälso- och sjukvård för människor eller Försvarsmakten.

I detta yttrande använder Länsstyrelsen begreppet totalförsvarsviktig verksamhet liktydigt med samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret.

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker rapportens förslag gällande att länsstyrelserna ska upprätta beredskapsplaner för den civila veterinärverksamheten i länet, men avstyrker den del av förslaget om att ansvaret för anvisning av veterinärpersonal ska ligga på länsstyrelserna och de civilområdesansvariga länsstyrelserna (Civo).

Länsstyrelsen avstyrker rapportens förslag om att allmän tjänsteplikt ska tillämpas på veterinärpersonal. Länsstyrelsen anser i stället att civilplikt för veterinärpersonal bör återinföras.

Regeringen bör överväga närmare utredning av lämpliga författningsändringar så att det blir möjligt att omfördela veterinärpersonal med rätt kompetens utifrån samhällets behov. Fördelarna i numera upphävd lagstiftning bör lyftas in i den moderna lagstiftningen.

Länsstyrelsen avstyrker flertalet av rapportens förslag om författningsstyrd rapportering och anser i stället att frågor om personalförsörjning i första hand bör inkluderas i ordinarie samverkan inom det civila försvaret.

Civilplikt eller allmän tjänsteplikt för veterinärpersonal

Länsstyrelsen avstyrker rapportens förslag om att allmän tjänsteplikt ska tillämpas på veterinärpersonal.

Länsstyrelsen anser att civilplikt bör tillämpas för veterinärpersonal.

Regeringen bör överväga vidare utredning av lämpliga författningsändringar så att det blir möjligt att omfördela veterinärpersonal utifrån samhällets behov.

Fördelarna i numera upphävd lagstiftning bör lyftas in i den moderna lagstiftningen¹.

Skälen för Länsstyrelsens ställningstagande är följande.

Det finns inget krav på regelbunden utbildning eller övning inom ramen för allmän tjänsteplikt. Detta ser Länsstyrelsen som en stor sårbarhet med förslaget.

Länsstyrelsen bedömer att civilplikt som medför klinisk utbildning och övning i fredstid skulle kunna säkerställa den reella kompetensen inom totalförsvarsviktiga verksamhetsområden.

Personal inom legitimationsyrken får, av juridiska skäl, inte lov att utföra arbetsuppgifter som de inte har praktisk kompetens för, så kallad *reell kompetens*. Länsstyrelsen anser att *reell kompetens* och geografisk spridning av den veterinära kompetensen påverkar den faktiska tillgången på personella resurser för totalförsvaret.

I prop. (1980/81:57) bedömdes det att allmän tjänsteplikt inte var tillräckligt för att kunna omfördela veterinärpersonal.

Den stora fördelen med civilplikt är dessutom att veterinärpersonal skulle kunna kallas in vid större fredstida samhällskriser, vilka får antas öka med rådande klimatförändringar och säkerhetspolitiska läge.

Utbildning och övning

Länsstyrelsen avstyrker rapportens förslag med endast kortare utbildningar för veterinärpersonal först efter det att allmän tjänsteplikt aktiverats.

Länsstyrelsen bedömer att civilplikt i kombination med utbildning och övning av veterinärpersonal i fredstid behövs för att säkerställa den reella veterinära kompetensen inom totalförsvarsviktiga verksamhetsområden.

Länsstyrelsen bedömer att Jordbruksverket genom Distriktsveterinärerna är den organisation som är bäst lämpad att ansvara för regional praktisk utbildning och övning av veterinärpersonal inom totalförsvarsviktig djursjukvård och praktiskt

¹ Lag (1981:192) om tjänsteplikt för hälso- och sjukvårdspersonal samt veterinärpersonal m.m.

arbete med smittsamma djursjukdomar. Det skulle även ligga i linje med ansvarsprincipen.

Skälen för Länsstyrelsens ställningstagande är följande.

Praktisk utbildning och övning av veterinärpersonal i fredstid är en förutsättning för att det ska vara möjligt att omfördela veterinärpersonal till andra arbetsuppgifter.

Distriktsveterinärerna har, genom Jordbruksverkets myndighetsinstruktion, ansvaret att säkerställa tillgången till veterinär för totalförsvarsviktig djursjukvård samt tillgången till veterinär vid utbrott av smittsamma djursjukdomar. Det är alltså hos Distriktsveterinärerna som kompetensen finns för många av de arbetsuppgifter som veterinärpersonal behöver utbildas och övas inom. Dessutom finns Distriktsveterinärerna regionalt i varje län.

Den stora fördelen med regelbunden övning av veterinärpersonal genom Distriktsveterinärerna skulle vara att denna personal även skulle kunna utgöra en bemanningsresurs för Distriktsveterinärerna. Det råder i dagsläget personalbrist i grundberedskapen och Distriktsveterinärerna har stora utmaningar med att klara sitt uppdrag.²

Ett upplägg enligt ovanstående skulle på ett smidigt och effektivt sätt både säkerställa samhällets behov av veterinär kompetens och motverka personalbristen i grundberedskapen, vilket i sin tur skulle ge Distriktsveterinärerna bättre förutsättningar att klara av sitt uppdrag enligt myndighetsinstruktionen.

Beredskapsplanering

Länsstyrelsen tillstyrker delvis förslaget gällande att länsstyrelserna ska planera beredskapen för den civila veterinärverksamheten i länet.

Länsstyrelsen delar inte rapportens bedömning att förslaget inte kommer innebära några merkostnader för länsstyrelserna utan bedömer att det behöver avsättas medel för verksamhetsområdet veterinära frågor.

Länsstyrelsen avstyrker den del av förslaget som innebär att ansvaret för anvisning av veterinärpersonal ska ligga på länsstyrelserna och civilområdesansvariga länsstyrelser (Civo). Se vidare under rubriken Omfördelning av veterinärpersonal.

Skälen för Länsstyrelsens ställningstagande är följande.

Länsstyrelserna är givna aktörer att regionalt planera för den civila veterinärverksamheten med tanke på det geografiska områdesansvaret i kombination med de veterinära uppgifterna enligt länsstyrelseinstruktionen.

²Prop. 2024/25:57 Bättre förutsättningar för djurens hälso- och sjukvård; LI 2024/01428 uppdrag att utreda utformningen av en tillgänglig, hållbar och effektiv veterinärberedskap.

För att kunna planera beredskapen behöver de enskilda länsstyrelserna juridiska verktyg så det blir möjligt att inhämta information från andra myndigheter inom beredskapssektorn.

Regeringen bör överväga att införa bestämmelser om uppgiftsskyldighet på sådant sätt så att länsstyrelserna kan inhämta information från andra beredskapsmyndigheter med stöd av 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gällande beredskapsplanläggning och lägesbilder.

Rapporten bedömer i sitt konsekvensavsnitt³ att *"de föreslagna regelförändringarna inte kommer innebära merkostnader för länsstyrelserna"*. Bedömningen grundas utifrån att länsstyrelserna har ett utpekat lednings- och samordningsansvar i olika författningar. Någon närmare finansiell konsekvensutredning som grund för rapportens bedömning redovisas inte.

Länsstyrelsen delar inte rapportens bedömning utan anser att ökade länsveterinära resurser behöver tas i anspråk, vilket inte är möjligt för länsstyrelserna med nuvarande finansiering.

Kärnverksamhet inom verksamhetsområdet veterinära frågor är sedan lång tid tillbaka är kraftigt underfinansierad. Det har fått till följd att tillräckligt underlag från kärnverksamheten, som behövs för beredskapsarbetet, inte finns på länsstyrelserna i dagsläget utan behöver byggas upp. Arbetet kräver länsveterinär kompetens och länsveterinären har även en nyckelroll i det regionala beredskapsarbetet med att ta fram vilka veterinära kompetenser som är totalförsvarsviktiga och vilka risk- och sårbarheter som finns.

Omfördelning av veterinär personal

Länsstyrelsen avstyrker förslaget som innebär att ansvaret för anvisning av veterinärpersonal ska ligga på länsstyrelserna och civilområdesansvariga länsstyrelser (Civo).

Länsstyrelsen anser att anvisning och omfördelning av veterinärpersonal bör samordnas av en nationell myndighet med lokal och regional förankring.

Skälen för Länsstyrelsens ställningstagande är följande.

Det krävs ett gediget förberedande arbete för att kunna anvisa och omfördela veterinärpersonal. Samma underlag behövs också för att kunna fatta beslut om tjänsteplikt på individnivå. Av rapporten framgår det inte denna beslutsrätt skulle delegeras till länsstyrelserna.

Det sammanhållande ansvaret att matcha veterinärpersonal med rätt kompetens till rätt totalförsvarsviktig verksamhet bör ligga på samma myndighet som har ansvaret

³ Bilaga 6, avsnitt 4.2

att besluta om tjänsteplikt på individnivå och att medge undantag om tjänsteplikt. Detta för att skapa ett så effektivt system som möjligt.

Länsstyrelsen, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, kommuner och bemanningsansvariga i länet behöver samverka för att tillsammans identifiera totalförsvarsviktiga verksamheter samt ta fram regionala kompetens- och personalbehov. Länsstyrelserna behöver även inhämta information från andra närliggande länsstyrelser, såväl inom som utanför det egna civilområdet. Samverkan och informationsdelning behöver därför ske tvärssektoriellt *mellan* lokal, regional och nationell nivå.

Ovanstående aktörer har möjlighet att bistå den samordnande myndigheten i det förberedandet arbetet både gällande att fatta individuella beslut om allmän tjänsteplikt och vid anvisning av veterinärpersonal. Myndigheterna har även möjlighet att bistå den samordnande myndigheten med information om uppkomna behov under höjd beredskap.

Det vore varken effektivt eller ändamålsenligt att anvisning av personal skulle ligga på en annan myndighet än den som beslutar om tjänsteplikt på individnivå, än mindre på 21 olika länsstyrelser eller 6 olika civilområdesansvariga länsstyrelser.

Lägesbilder – Samverkan eller författningsstyrd rapportering

Länsstyrelsen avstyrker flertalet av rapportens förslag om författningsstyrda regleringar gällande sammanställning och rapportering av lägesbilder.

Länsstyrelsen anser att såväl beredskapsplanering, anvisning och omfördelning av veterinärpersonal är sådana frågor kring personalförsörjning som i första hand bör lösas genom samverkan snarare än rapportering.

De förslag som Länsstyrelsen avstyrker är följande.

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att i en ny *"förordning om civil veterinärverksamhet inför och vid höjd beredskap"* reglera att länsstyrelserna ska sammanställa en lägesbild för den civila veterinärverksamheten.

- Länsstyrelsen avstyrker rapportens förslag om att i ovannämnda förordning reglera att länsstyrelserna på begäran ska rapportera lägesbild till Civo.

- Länsstyrelsen avstyrker rapportens förslag att i ovannämnda förordning reglera att Civo på begäran ska rapportera lägesbild till Livsmedelsverket.

- Länsstyrelsen avstyrker rapportens förslag att införa en författningsstyrd reglering i ovannämnda förordning, som innebär att Civo ska rapportera till Jordbruksverket.

Länsstyrelsen avstyrker vidare förslaget om att införa bestämmelser om rapporteringsskyldighet för privata aktörer inom den civila veterinärverksamheten.

Skälen för Länsstyrelsens ställningstagande är följande.

Flertalet av förslagen om myndigheter skyldigheter gällande sammanställning och rapportering av lägesbilder som tas upp i rapportens föreslagna nya förordning finns redan reglerade i befintlig lagstiftning. Länsstyrelsen bedömer även att uppgifterna som behöver rapporteras från privata aktörer inom den civila veterinärverksamheten är av sådan karaktär som redan omfattas av befintligt regelverk.

Länsstyrelsen bedömer att med rapportens förslag så riskerar Sverige att skapa ett rapporteringssystem som blir komplext och otydligt för de rapporteringsskyldiga myndigheterna. Länsstyrelsen anser att författningsstyrda rapporteringsvägar bör vara ensade på sådant sätt att man undviker ineffektivitet, dubbelrapportering, onödig administrativ börda samt att rapportering sker till den myndighet som behöver informationen. "Det ska vara lätt att göra rätt."

Länsstyrelsen ser positivt på att rapporten lyfter vikten av att ansvariga myndigheter kan dela och utbyta information. Det är en grundläggande förutsättning för att länsstyrelserna ska kunna ta fram korrekta lägesbilder inom den civila veterinärverksamheten.

Både lägesbildsrapportering och annan informationsdelning är starkt kopplade till de samverkansbehov som finns i uppbyggnaden av beredskapen och i det förberedande arbetet för anvisning och omfördelning av veterinärpersonal. Informationsdelning måste säkerställas i alla led, inte bara utifrån ett nerifrån-och-upp perspektiv utan även uppifrån och ner, så att alla myndigheters behov tillgodoses.

Länsstyrelsen anser att därför att informationsdelningen snarare bör lösas genom samverkan än författningsstyrd rapportering, så som redan sker i dagsläget vid fredstida samhällsstörningar och kriser.

Allmänna synpunkter

Det säkerhetspolitiska läget har försämrats avsevärt jämfört med när den nuvarande lagen om totalförsvarsplikt ändrades. Förr fanns både den lagstiftning och planering som behövdes utifrån den civila veterinärverksamhetens roll och betydelse för totalförsvaret.

Länsstyrelsen bedömer att vi återigen behöver anamma samma helhetsperspektiv, men i modern tappning, annars riskerar vi att missa målet med att bygga upp ett tillräckligt robust totalförsvaret. Länsstyrelsen anser att de förändringar i lagstiftningen som kan komma att ske framöver behöver ta höjd för samhällets totala behov av veterinär kompetens vid höjd beredskap.

Veterinärer besitter en bred kompetens, som går under begreppet veterinär folkhälsa⁴. Denna kompetens utgör en resurs för samhället när det kommer till att värna om människors liv och hälsa, till exempel inom hygien, smittskydd eller human sjukvård. Veterinär folkhälsa har både i närtid och längre tillbaka visat sig ha stor betydelse vid väpnade konflikter. Länsstyrelsen bedömer därför att behovet av veterinärer som arbetar med veterinär folkhälsa kan komma öka kraftigt under höjd beredskap.

Den civila veterinärverksamheten kan även utgöra en resurs för humansjukvården vid höjd beredskap både gällande personal, utrustning, läkemedel och förbrukningsmaterial. Veterinärpersonal besitter kompetens som humansjukvården skulle kunna utnyttja om behov uppstår, dock behöver finnas juridiska möjligheter för en sådan omfördelning.

Som en del av att bygga upp ett robust och effektivt civilt försvar bör det utredas närmare om möjlighet till omfördelning av resurser från djursjukvård till humansjukvård finns i nuvarande lagstiftning. Om så inte är fallet bör det övervägas att införa sådan lagstiftning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Ulrica Messing med enhetschef tillika länsveterinär Sandra Draaisma som föredragande.

Kopia

li.dl@regeringskansliet.se

⁴ Veterinär folkhälsa innebär hur veterinärmedicin kan bidra till människors fysiska, mentala och sociala välbefinnande. Inom veterinär folkhälsa tillämpas kunskaper om livsmedels- och dricksvattensäkerhet, zoonoser, vektorburna sjukdomar och samspelet mellan människa och djur. Riskanalys och epidemiologi är viktiga verktyg inom området.